

ความ (ไม่) มั่นคงทางอาหาร จากโลก...ถึงไทย

โลกกำลังเผชิญวิกฤตการณ์ด้านอาหารอย่างน่า
ทราตรุนแรง โดยเฉพาะในช่วงเวลาไม่ถึง 5 ปี เกิดขึ้น
ติดๆ กันถึง 2 ครั้ง ประเทศไทยเองกำลังตกอยู่ใน
สภาวะการล่มสลายที่จะเกิดภาวะความไม่มั่นคงทางอาหาร
เพราะสาเหตุหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ชาวนาไทยใกล้
สูญพันธุ์ เกษตรกรขายที่ทิ้ง และปัญหาเชิงโครงสร้างต่างๆ
ที่ยังแก้ไม่ได้สะเด็ดน้ำ เช่น ปัญหาโครงสร้างของที่ดินทำกินและสิทธิ
ในการเข้าถึงทรัพยากร ปัญหาความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากร
อาหาร และปัญหาของระบบการผลิตอาหารที่ไม่ยั่งยืน

www.sxc.hu/browse.phtml?f=download&id=1274003

โลกที่หิวไทย

สถานการณ์เริ่มขึ้นในช่วงต้นทศวรรษ 2550 คือ
ปี 2550 - 2551 ทั้งโลกต้องตกตะลึงกับราคาพืชผล
การเกษตรที่พุ่งสูงเป็นประวัติการณ์ในรอบ 30 ปี ซึ่งเป็น
ผลมาจากความต้องการบริโภคที่เพิ่มขึ้น แต่อาหาร
กลับขาดแคลนเพราะถูกภัยธรรมชาติถล่มซ้ำเติมด้วยการ
เก็งกำไรในตลาดสินค้าโภคภัณฑ์ของกองทุนเก็งกำไรหรือ
“เฮดจ์ฟันด์” เสริมด้วยการเปลี่ยนรสนิยมด้านอาหารของ
ชนชั้นกลางในเอเชีย ที่มีรายได้สูงขึ้นโดยเฉพาะในจีนและ
อินเดีย รวมไปถึงการนำพืชอาหารไปผลิตพลังงานทดแทน
น้ำมันมากขึ้น¹

ในครั้งนั้นเกิดจลาจลแย่งชิงอาหารใน 32 ประเทศ
มี 2 รัฐบาล ถูกปล้นความหิวโหยของประชาชนโค่นล้ม
คือ เฮติและมาดากัสการ์

พอปลายปี 2553 วิกฤตการณ์รอบใหม่เริ่มก่อตัว
ทำให้องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ
(Food and Agriculture Organization of the United
Nations - FAO) ต้องเรียกประชุมฉุกเฉิน เมื่อวันที่ 24
กันยายน 2553 ก่อนจะเปิดเผยว่าดัชนีราคาอาหารโลก
ทั้งข้าวเจ้า ข้าวสาลี ข้าวโพด ธัญพืชอื่นๆ น้ำตาล และ
เนื้อสัตว์ พุ่งสูงทุบสถิติที่ 214.7 ซึ่งสูงกว่าตัวเลขเดิม

ที่ 213.5 ในเดือนมิถุนายน 2551 ที่เกิดวิกฤตอาหาร
ครั้งก่อนนั่นเอง และในช่วงรับปีใหม่ 2554 ยังได้เตือน
ให้โลกรวัง “ภาวะช็อกราคาอาหาร” (Food Price Shock)
ที่จะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ เนื่องจากราคาอาหารโลกได้ก้าว
เข้าสู่ “เขตอันตราย” อีกครั้ง

ปัจจัยที่ทำให้เกิดวิกฤตรอบใหม่ ยังคงเป็นปัจจัย
เดิมๆ แม้กระแสเรื่องพลังงานทดแทนจากพืชอาจจะ
เบาบางลงบ้าง แต่ภัยพิบัติทางธรรมชาติกลับรุนแรงขึ้น
ทั้งน้ำท่วม แผ่นดินไหว ภัยแล้ง คลื่นความร้อน ไฟป่า
หิมะตกหนัก ภูเขาไฟระเบิด ฯลฯ คาดการณ์ว่าประเทศ
ที่จะได้รับผลกระทบจากราคาสินค้าที่ถีบตัวสูงขึ้นและ
ภาวะเงินเฟ้อรุนแรง คือ กลุ่มประเทศตลาดเกิดใหม่ ที่
ประกอบด้วย บราซิล รัสเซีย อินเดีย และจีน (BRIC) รวม
ถึงประเทศกำลังพัฒนาและประเทศยากจนในเอเชียและ
แอฟริกา

การประท้วงและจลาจลก่อตัวขึ้นในหลายประเทศ
อาทิ ในประเทศโมซัมบิก มีผู้เสียชีวิต 7 ราย บาดเจ็บ
หลายร้อยราย จากเหตุประท้วงรัฐบาลที่ขึ้นราคาขนมปัง
ร้อยละ 30 กลุ่มวัยรุ่นในประเทศแอลจีเรีย ก่อการจลาจล
จุดไฟเผาสถานที่ราชการและทำลายสาธารณสมบัติ
หลังจากนม น้ำตาล แบ่ง ขึ้นราคา

ที่น่าจับตามากที่สุดคือ เหตุประท้วงขับไล่รัฐบาลหลายประเทศในตะวันออกกลาง อาทิ เยเมน แอลจีเรีย โมร็อกโก จอร์แดน ตูนิเซีย และอียิปต์ สองประเทศหลังนี้ ผู้นำประเทศยอมลาออกจากตำแหน่ง ลามไปถึงประเทศลิเบีย ในตอนปลายเดือนกุมภาพันธ์ ที่ดูเหมือนว่าอาจเกิดสงครามกลางเมืองในที่สุด เพราะกลุ่มต่อต้าน พันเอก กัดดาฟี สามารถยึดกุมเมืองทางตะวันออกได้แล้ว ในต้นเดือนมีนาคม 2554 มีแนวโน้มว่าที่อิหร่านและโมร็อกโก มีการประท้วงรัฐบาลในเร็ว ๆ นี้

หากวิกฤตในอาหรับยังไม่หยุด หลายฝ่ายเชื่อว่า ปี 2554 จะเป็นปีที่เห็นราคาน้ำมันดิบทะยานพุ่งสูงทะลุ 100 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล ราคาทองคำจะทะลุ 1,500 เหรียญสหรัฐต่อออนซ์² แน่หนอนว่าราคาสินค้าทุกหมวดก็พาเหรดขึ้นราคาตามด้วย โดยในหลายประเทศถูกซ้ำเติมด้วยปัญหาสินค้าขาดแคลน อัตราการว่างงานเพิ่มขึ้น คนยากจนทุกข์ยากมากขึ้น

จากสภาพการณ์ดังกล่าว ทำให้คำว่า “ความมั่นคงของอาหาร” มีการพูดถึงกันมากขึ้น เพราะได้พิสูจน์ชัดว่า **เมื่อไม่มีความมั่นคงทางอาหารแล้ว การเมืองเศรษฐกิจ สังคมย่อมไม่มั่นคงตามไปด้วย**

ความมั่นคงทางอาหาร คือ...อะไร

องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ ได้ให้ความหมายของความมั่นคงทางอาหารว่าหมายถึง สภาวะที่ “...คนทุกคนและทุกขณะเวลามีความสามารถทั้งทางกายภาพและทางเศรษฐกิจที่สามารถเข้าถึงอาหารที่เพียงพอ ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจด้านอาหาร เพื่อให้เกิดชีวิตที่มีพลังและมีสุขภาพ...โดยมี 4 องค์ประกอบสำคัญคือ ความพอเพียง การเข้าถึง การใช้ประโยชน์ และเสถียรภาพ”³ รวมถึงระบบการจัดการผลผลิตที่ส่งเสริมสนับสนุนการผลิตอย่างยั่งยืน อาทิ การปฏิรูปที่ดิน การจัดการแหล่งน้ำ และปัจจัยการผลิตต่างๆ การกระจายผลผลิตและผลประโยชน์ที่เป็นธรรมแก่เกษตรกร ชุมชนประเทศชาติ⁴

ถ้าเปรียบความมั่นคงของอาหารกับภูเขาน้ำแข็ง ราคาอาหารแพง ขาดแคลนมากขึ้น เป็นเพียง “ยอด” ที่โผล่พ้นน้ำเท่านั้น เพราะเป็นสิ่งที่เห็นง่าย เห็นชัด แต่ฐานมหาสมุทรที่จมอยู่ใต้น้ำนั้น ล้วนแล้วแต่เป็นปัจจัยที่

ส่งผลต่อความมั่นคงทางอาหารทั้งสิ้น แถมยังเกี่ยวพันโยงใยส่งผลซึ่งกันและกัน ดังตัวอย่างที่มีการรวบรวม “10 มูลเหตุของความไม่มั่นคงทางอาหาร” ในกรณีของประเทศไทยว่าประกอบด้วย⁵

1. ปัญหาความเสื่อมโทรมของฐานทรัพยากรอาหาร ได้แก่ การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ การเสื่อมโทรมของดิน และปัญหาทรัพยากรน้ำ
2. ปัญหาของระบบการผลิตอาหารที่ไม่ยั่งยืน ได้แก่ ปัญหาพันธุกรรมในการผลิตอาหาร การพึ่งพาปุ๋ยและสารเคมีการเกษตร การลดลงของเกษตรกรรายย่อย และการขยายตัวของธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่
3. ปัญหาโครงสร้างของที่ดินทำกินและสิทธิในการเข้าถึงทรัพยากร
4. บทบาทของค้าปลีกขนาดใหญ่และโมเดิร์นเทรดที่มีบทบาทมากขึ้นในระบบการกระจายอาหาร
5. การเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศโลกและผลกระทบต่อการผลิตอาหาร
6. ผลกระทบจากการเปิดเสรีการค้าและความตกลงระหว่างประเทศต่อระบบอาหาร
7. ปัญหาสุขภาวะที่เกิดจากระบบอาหาร คือ กรณีสารเคมีตกค้างทั้งในตัวเกษตรกรและอาหาร
8. การแผ่ขยายของอาณานิคมทางอาหาร คือ การไล่ล่าหาที่ดินของบรรดาประเทศยักษ์ใหญ่
9. วัฒนธรรมอาหารต่างชาติครอบงำอาหารท้องถิ่น อาทิ ความนิยมอาหารฟาสต์ฟู้ด อาหารญี่ปุ่น
10. การขาดนโยบายเกี่ยวกับความมั่นคงทางอาหารระดับประเทศ

ไทย...กับความ (ไม่) มั่นคงทางอาหาร

จากข้อมูลข้างต้น หลายกรณีเป็นปัญหาที่สั่งสมเรื้อรังมานาน บางกรณีเป็นประเด็นใหม่ที่เกิดขึ้นไม่นานนัก โดยมีความเคลื่อนไหวในช่วง ปี 2553 และช่วงเวลาใกล้เคียงกันที่น่าสนใจ ดังนี้

แล้งก็แพง...ท่วมก็แพง ภัยแล้งที่ครอบคลุม 60 จังหวัด ทำลายพื้นที่การเกษตรไปเกือบ 2 ล้านไร่ มูลค่าความเสียหายประมาณ 6,000 ล้านบาท ส่วนอุทกภัยที่กลืนกิน 51 จังหวัด ถล่มไร่นาไปเกือบ 8 ล้านไร่

มูลค่าความเสียหายอยู่ระหว่าง 32,000-54,000 ล้านบาท ทั้งภัยแล้งและภัยน้ำท่วมทำให้ผลผลิตมีน้อย ไม่พอกับความต้องการ ราคาจึงพุ่งสูงลิ่ว เห็นได้จาก พาดหัวข่าวในสื่อต่างๆ เช่น

“ภัยแล้ง! ทำราคาผักแพงถึงปลายมิย.”⁶

“น้ำท่วมทำผักแพงหุ้ ผักชีกิโลฯ ละ 300”⁷

ที่เป็นเรื่องใหญ่คือ ภัยแล้ง แผลงลง ทำให้ผลผลิต ปาล์ม น้ำมัน มีน้อย จนน้ำมันปาล์มที่หายไปจากท้องตลาด เพราะการกักตุน ราคาแพงขึ้น จนรัฐบาลตัดสินใจให้ นำเข้า ผลสุดท้ายกับข้าวกับปลาที่ต้องขึ้นราคาตาม ลาม ไปถึงไข่ไก่ ที่รัฐบาลออกมาตรการขายไข่แบบ “ซังกิโลฯ” จนถูกวิพากษ์วิจารณ์ไปทั้งบ้านทั้งเมืองในตอนต้นปี 2554

ขายที่ทิ้ง-ศัตรูพืชระบาด ปี 2553 “เพลี้ยกระโดด สีน้ำตาล” ศัตรูตัวฉกาจของนาข้าวระบาดหนัก กัดกินข้าว เสียหายไปเกือบ 8 แสนไร่ หนักสุดที่สุพรรณบุรีกว่า 4 แสนไร่ สาเหตุสำคัญนอกจากความร้อน ความแล้งที่ เอื้ออำนวยต่อการระบาดแล้ว ก็ยังคงเป็นปัญหาเดิมๆ คือ เกษตรกรใช้สารเคมีปราบศัตรูพืชอย่างไม่ถูกต้อง ทำให้ ระบบนิเวศของนาข้าวเสียสมดุลในการควบคุมเพลี้ย ตามธรรมชาติ⁸

ปลายปี 2553 เกิดภาวะ “มะพร้าวแพง” จากราคา ประมาณกิโลกรัมละ 35 บาท ขึ้นไปเป็นประมาณ 65 บาท ทั้งเหตุเฉพาะหน้าคือ ภัยแล้ง น้ำท่วม แผลงศัตรูพืช ระบาด และเหตุเรื้อรังคือ ชาวสวนมะพร้าวขายที่ให้นายทุน ธุรกิจโรงแรม รีสอร์ท หรือหันไปปลูกพืชที่ได้ราคาดีกว่า คือ ยางพาราและปาล์มน้ำมัน โดยเฉพาะที่เกาะสมุยซึ่ง เคยมีมะพร้าวเต็มเกาะ ปัจจุบันเหลือเพียง 84,310 ไร่ ถูกโค่นทิ้งเฉลี่ยปีละ 1,000 ต้น โดยไม่มีการปลูกทดแทน ขณะที่ชาวสวนมะพร้าวจังหวัดชุมพรที่เคยมีอยู่ 20,878 ครอบครัว ในปี 2551 ลดเหลือ 19,500 ครอบครัว ในปี 2553⁹ ปัญหามะพร้าวแพง-ขาดแคลนยังเกิดขึ้นใน หลายประเทศ อาทิ ฟิลิปปินส์ ศรีลังกา

แผ่นดินทองของใคร? เป็นเรื่องใหญ่ระดับโลก กล่าวคือ หลังจากที่เกิดวิกฤตอาหารช่วงปี 2550 - 2551 รายงานของเจ้าหน้าที่สหประชาชาติระบุว่า กลุ่มประเทศ อุตสาหกรรมและประเทศเศรษฐกิจน้ำมัน ได้ย่องเข้าไปถือ ครองที่ดินเพาะปลูกในประเทศยากจนทั่วโลกอย่างเงียบๆ รวมแล้วกว่า 10 ล้านเฮกตาร์ หรือ 62.5 ล้านไร่ ตัวอย่าง เช่น เกาหลีใต้กว้านซื้อที่ 7 แสนเฮกตาร์ในซูดาน ซาอุดีอาระเบียซื้อที่ดิน 5 แสนเฮกตาร์ในแทนซาเนีย

กลุ่มประเทศแอฟริกาใต้ที่ร่ำรวยกว่าบุกซื้อที่ดินของคองโก ญีปุ่นและจีน มหาอำนาจแห่งเอเชียกว้านซื้อที่ดินโดยอ้าง ว่าเป็นการร่วมลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และ แอฟริกา ฯลฯ¹⁰

สำหรับประเทศไทย ชาวคราวทำนองนี้เป็นข่าว ใหญ่ในปี 2552 สืบเนื่องจากกลุ่มทุนจากประเทศเศรษฐกิจ น้ำมันตะวันออกกลาง พยายามเจาะช่องเข้ามาหาพื้นที่ เพื่อใช้ในการผลิตอาหาร เพื่อสร้างหลักประกันความมั่นคง ทางอาหารของตน เช่น เดินทางเข้ามาพร้อมกับอดีตนายกร ัฐมนตรีไทยเพื่อขอเช่าและบริหารจัดการผลผลิตข้าว ของไทย กลุ่มประเทศคณะมนตรีความมั่นคงอ่าวอาหรับ (จีซีซี) 6 ประเทศ ทำหนังสือถึงทางการไทยแสดงความ สนใจเข้าทำฟาร์มเลี้ยงสัตว์และทำนาปลูกข้าว กลุ่มทุน บาร์เรน ร่วมมือกับบริษัทยักษ์ใหญ่การเกษตรของไทย จัดทำโครงการเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ภาคใต้ เป็นต้น¹¹

ในช่วงปี 2552 ลือมวชนและทางการเมืองตาม เปิดโปงการเข้ามากว้านซื้อที่ดินของชาวต่างชาติ จนปรากฏ พาดหัวข่าว อาทิ “ค้ายเขตชลประทาน ตามหาอาหรับ”¹² และ “DSI ลุยสอบข้อมูลชาวนานอมีนี”¹³ ต่อเรื่องนี้ นาย อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรี ยืนยันถึงเจตยีนของ รัฐบาลไทยที่ไม่อนุญาตให้ดำเนินการได้ และไม่ยินยอมาย เปลี่ยนแปลงกฎหมาย สิ่งที่ได้ทำคือการเข้ามาร่วมทุนใน กิจการตามกฎหมาย โดยฝ่ายไทยต้องมีหุ้นข้างมาก¹⁴

และแล้วเรื่องดังกล่าวก็ค่อนข้างเงียบหายไปในช่วง ปี 2553 แต่ก็มีเกรงกันว่าอาจเป็นไปในลักษณะ “หลบ ซ่อน” โดยต่างชาติออกทุนให้คนไทยถือหุ้นแทนที่เรียกกัน ว่า “นอมีนี” (nominee) ซึ่งมีกรรมวิธีในการหลบเลี่ยง กฎหมายในหลายรูปแบบ ผศ.ดร.อัทธ์ พิศาลวานิช ผู้อำนวยการศึกษาการค้าระหว่างประเทศ เสนอมาตรการ “ล้อมคอกก่อนวัวหาย” โดยเร่งให้รัฐบาลออกกฎหมาย ป้องกันการเข้ามาซื้อที่ดินของชาวต่างชาติ หรือถือหุ้นโดย นอมีนี เช่น การตรวจสอบเส้นทางการเงินที่นำมาลงทุน ตรวจสอบบริษัทที่จดทะเบียนในไทยว่าทำธุรกิจถูกต้อง หรือไม่¹⁵

ชาวนาไทยใกล้สูญพันธุ์ เกษตรกรรายย่อย มีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ อายุเฉลี่ยของเกษตรกรอยู่ที่ 45-51 ปี ลูกหลานชาวไร่ชาวนาไม่ต้องการทำนาอีกต่อไป¹⁶ ขณะที่การทำไร่นาแบบพันธสัญญา ซึ่งส่วนใหญ่เป็น สัญญาที่ไม่ชอบธรรมและชาวนาเป็นเพียงลูกจ้างกลับเพิ่ม ขึ้น และมีแนวโน้มว่ากลุ่มธุรกิจการเกษตรขนาดใหญ่ และ

กลุ่มธุรกิจอื่น เช่น กลุ่มธุรกิจผู้ผลิตสุราขายใหญ่ได้เข้ามาลงทุนในภาคเกษตรมากขึ้นนับจากปี 2551 เป็นต้นมา¹⁷

นักวิชาการการเกษตรขาดแคลน ท่ามกลางปัญหาวิกฤตอาหารโลก ยังมีแนวโน้มที่น่ากังวลว่า ไทยจะขาดแคลนนักวิชาการการเกษตรอีกด้วย เพราะผลการสำรวจของ “แม่โจ้โพล” มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จ.เชียงใหม่ พบว่า เยาวชนส่วนใหญ่รู้ว่าอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของคนไทย และเห็นว่าภาคเกษตรกรรมเป็นรายได้หลักของประเทศ แต่นักเรียนกว่าร้อยละ 80 กลับไม่ต้องการเรียนเกษตรเพราะคิดว่าเป็นอาชีพที่ลำบากและรายได้ได้น้อย¹⁸

สำหรับมูลเหตุแห่งความไม่มั่นคงทางอาหารอื่น ๆ ยังเป็นเรื่องที่ต้องจับตากันอย่างใกล้ชิด ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง “ความปลอดภัยของอาหาร” ทั้งในส่วนสินค้านำเข้าที่ตรวจพบการปนเปื้อนของสารเคมีเกินมาตรฐานความปลอดภัย เช่น พบยาฆ่าแมลงตกค้างในผักผลไม้ สารกันบูดในเนื้อสัตว์ต่างๆ การปนเปื้อนของสารโลหะหนักและน้ำยาทำความสะอาดสูงในอาหารทะเลสด¹⁹ ในส่วนสินค้าส่งออกนั้น ตลอดปี 2553 สหภาพยุโรป ซึ่งเป็นตลาดใหญ่ของไทยแจ้งเตือนการปนเปื้อนเชื้อจุลินทรีย์และสารตกค้างในผักผลไม้กว่า 70 ครั้ง ส่งผลกระทบต่อมูลค่าการส่งออกราว 700 ล้านบาทต่อปี และกระทบต่อภาพพจน์ของ “ผักกะเพรา” เมนูยอดฮิตของชาวต่างชาติ²⁰ รวมถึงการรณรงค์ความปลอดภัยของอาหารที่ซื้อขายในประเทศ อาทิ น้ำมันทอดซ้ำ ความสะอาดของตลาดสด สารเร่งเนื้อแดงในสุกร เป็นต้น

มีการพูดถึงอาหารดัดแปลงพันธุกรรม (GMO) กันมากขึ้นว่า จะเป็นทางออกสำหรับวิกฤตอาหารโลก²¹ เช่น รายงานที่จัดทำโดยรัฐบาลอังกฤษ เรื่อง “อาหารโลกและอนาคตการเกษตร” ซึ่งไทยควรมีการ “ตั้งรับ” อย่างรอบคอบ เพราะมีโอกาสที่จะ “ถูกรุก” ผ่านข้อตกลงเขตการค้าเสรี ทั้งพหุภาคีและทวิภาคีที่จ่อคิวมีผลบังคับใช้ และที่จะเจรจาเพิ่มเติมในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า ซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออย่างกว้างขวางต่อภาคเกษตรกรรม ตั้งแต่ระดับเกษตรกรรายย่อยที่ยังคงกระอักอยู่กับ “ผลพิษ” ของ FTA ที่ไทยทำกับนานาประเทศ²² ความปลอดภัยของผู้บริโภค ภาพพจน์การยอมรับต่อสินค้าส่งออกไทย ไปจนถึงความหลากหลายทางชีวภาพที่ไทยได้ชื่อว่ายุดมสมบูรณ์ติดอันดับต้น ๆ ของโลก

ทางรอด

ท่ามกลางปัญหาวิกฤตอาหารที่รุมเร้าโลกอย่างรุนแรงและไม่มีทีท่าเบาบางลง เพราะปัจจัยหลัก ๆ คือ คนเพิ่มขึ้น แย่งกันกินกันใช้มากขึ้น ความต้องการพลังงานทดแทนจากพืชอาหาร ภัยพิบัติทางธรรมชาตินานาชนิดที่ยังรักษาระดับความรุนแรงในการทำลายล้างพื้นที่เกษตรกรรมในหลายประเทศ...ยังอยู่ครบถ้วน

ความมั่นคงทางอาหาร จึงกลายเป็น “ระเบียบวาระแห่งชาติ” ของแทบทุกประเทศ เพราะมันได้รับการพิสูจน์แล้วว่า ราคาอาหารที่แพงขึ้น สามารถ “จุดชนวน” ให้เกิดความไม่มั่นคงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมตามมาได้ ทั้งนี้คงเป็นไปตามคำกล่าวของนักเขียนนิรนามที่ว่า **“ท้องที่หิว ไม่รู้จักกฎหมาย”**

สำหรับ ประเทศไทยของเรา ธรรมชาติได้มอบความอุดมสมบูรณ์ให้มากกว่าหลายประเทศในโลก จนได้รับการขนานนามว่า “แผ่นดินทอง” “ครัวโลก” “อู่ข้าวอู่น้ำของโลก” แต่จุดเด่นของประเทศไทยที่เป็นผู้ผลิตอาหารสำคัญของโลก ไม่ได้อยู่ที่มีบริษัทยักษ์ใหญ่ที่ครอบงำอุตสาหกรรมเกษตรในประเทศ 2-3 เจ้า แต่เพราะมีเกษตรกรรายย่อยจำนวนมากต่างหาก **การผลิตของเกษตรกรรายย่อยมีหลักประกันที่ทุกคนสามารถเข้าถึงอาหารได้ เพราะผลิตเองกินเอง เหลือกก็กระจายไปสู่สังคม ไม่มีใครผูกขาดได้**²³ ดังนั้น ทางรอดสำคัญทางหนึ่งก็คือ นโยบายการดูแลและสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ

โดยรวมแล้ว ปัญหาความไม่มั่นคงทางอาหารที่ประเทศไทยกำลังประสบอยู่ คือภาพสะท้อนของปัญหาเชิงโครงสร้าง หรือปัญหาระบบอาหารของประเทศไทยเอง ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับปัญหาและองค์ประกอบต่างๆ หลายประการ ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ ทั้งจากปัจจัยที่ควบคุมได้ แต่ละเลยจนเกิดผลเสียมหาศาล และจากปัจจัยที่ควบคุมได้ยากหรือควบคุมไม่ได้เลยที่นับวันจะรุมเร้ารุนแรงขึ้นเรื่อยๆ เช่น ความแปรปรวนของสภาพอากาศ หรือการขาดแคลนพลังงานน้ำมัน หรือผลกระทบของวิกฤตการเงิน เศรษฐกิจในระดับโลก

การสร้างความมั่นคงทางอาหารให้เกิดขึ้นจึงต้องเกี่ยวข้องกับการแก้ไข ปรับปรุงและแสวงหาทางออกทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงทางนโยบาย ตั้งแต่ประเด็นการฟื้นฟูฐานทรัพยากรไปจนถึงมิติทางวัฒนธรรมของระบบอาหาร²⁴